

DET TALTE ORD GÆLDER

TALEPUNKT

Samråd Wikileaks 2. december 2010

2. december 2010

- WikiLeaks' offentliggørelse af knapt 400.000 dokumenter om indsatsen i Irak har ført til, at der i medierne er rejst en række spørgsmål i forhold til den danske indsats i Irak.
- Jeg vil gerne understrege, at det er en sag, som vi i regeringen ser på med allerstørste alvor.
- Vi har alle en interesse i at få det belyst, hvis der er foregået noget forkert.
- Der skal ikke herske nogen tvivl om min holdning. Danmarks internationale forpligtelser skal naturligvis overholdes.
- Jeg er derfor også meget tilfreds med, at forswarets øverste ledelse hurtigt tog initiativ til at iværksætte en gennemgang af det meget omfattende materiale som følge af de lækkede Wikileaks dokumenter.

- Det er som bekendt aftalt med forsvarschefen, at Forsvarskommandoen udarbejder en skriftlig redegørelse til Forsvarsministeriet på baggrund af gennemgangen.
- Forsvarets redegørelse skal medvirke til at skabe klarhed over spørgsmål, som har været omtalt i medierne. F.eks. spørgsmål om hvad forsvaret vidste om mishandling, antallet af tilbageholdte og sikkerheden for irakiske tolke.
- Forsvarets redegørelse skal derudover behandle de oplysninger, som er fremkommet fra anonyme soldater, samt andre oplysninger af relevans for sagen. Dette omfatter eksempelvis også oplysninger fra den hotline, som forsvaret har åbnet.
- Forsvarets redegørelse skal foreligge hurtigst muligt. Men det er klart, at der er tale om et omfattende materiale, som forsvaret nu er i færd med at gennemgå.
- Når forsvarets redegørelse foreligger, vil jeg udarbejde en samlet skriftlig redegørelse til Folketinget.
- Den vil dels basere sig på den skriftlige redegørelse, som Forsvarskommandoen er ved at udarbejde til

Forsvarsministeriet. Dels vil den omfatte de mere folkeretlige spørgsmål, regeringens viden samt i hvilket omfang Folketinget har været orienteret.

- Hr. John Dyrby Paulsen, Hr. Holger K. Nielsen og Hr. Frank Aaen har stillet 8 spørgsmål til det åbne samråd i dag.
- Flere af de stillede spørgsmål vil naturligt kunne blive berørt i min samlede skriftlige redegørelse til Folketinget.
- Der kan derfor være spørgsmål, som jeg på nuværende tidspunkt må henvise til redegørelsen.
- Det gælder i øvrigt også for en lang række af de skriftlige spørgsmål, som blandt andet hr. Frank Aaen har stillet i forsvarsudvalgets regi.
- Det håber jeg naturligvis, at Forsvarsudvalget kan se det rigtige i og har forståelse for.
- Lad mig nu tage samrådsspørgsmålene et for et. Og som sagt vil der være en række af spørgsmålene, hvor jeg må henvise til den samlede skriftlige redegørelse, som jeg vil give til folketinget.
- Det første spørgsmål B lyder:

"Hvad kan ministeren oplyse om fanger, taget under operationer med dansk deltagelse i Irak og udleveret til andre landes myndigheder?"

- Der er her tale om et spørgsmål, som naturligt vil kunne blive berørt i den samlede skriftlige redegørelse til Folketinget. Jeg kan derfor ikke gå ind i en mere konkret besvarelse af dette spørgsmål i dag.

- Spørgsmål C lyder:

"Hvad kan ministeren oplyse om disse fangers videre skæbne?"

- Også her må jeg henvise til den kommende redegørelse.

- Spørgsmål D lyder:

"Hvorfor er de oplysninger om danske soldaters operationer i Irak, som nu er fremlagt af Wikileaks, ikke tidligere tilgået Folketinget og den danske offentlighed?"

- Som nævnt vil redegørelsen til folketinget også omfatte spørgsmålet om, hvad Folketinget har været orienteret om. Jeg er sikker på, at redegørelsen vil vise, at mange af oplysningerne om danske solda-

ters operationer i Irak allerede er tilgået Folketinget. Jeg synes derfor, at spørgerne måske skulle være lidt mere forsigtig med de konkluderende forudsætninger, som er lagt ind i spørgsmålet.

- Hvis vi så vender os mod spørgsmål E:
- *"Hvorfor trak den danske regering de danske soldater ud af Irak med den begrundelse, at sikkerheds-situationen i det danske område var forbedret, når dokumenterne fra Wikileaks tyder på det stik mod-satte?"*.
- Spørgsmålet om, hvorfor regeringen trak de danske soldater ud af Irak, har været drøftet før, bl.a. i forbindelse med at Folketinget traf beslutning om vedtagelse af B 162 af 1. juni 2007.
- Der var (og er) to overordnede mål med den støtte, vi har givet til Irak. For det første at hjælpe irakerne til selv at overtage ansvaret for sikkerheden i deres eget land. For det andet at støtte den folkevalgte regering i genopbygningen af landet.
- Beslutningen om at ændre den danske militære indsats tog udgangspunkt i den irakiske regerings eget ønske om at overtage et større ansvar for sikkerheden i løbet af 2007. Det tog også udgangspunkt i en

fremgang i de irakiske sikkerhedsstyrkers kapaciteter.

- Den irakiske regerings ønsker blev offentligt udtrykt ved flere lejligheder allerede i 2006. Bl.a. gav den irakiske premierminister Maliki den 30. november 2006 i et interview med det amerikanske TV-selskab ABC udtryk for, at irakerne kunne overtage ansvaret for sikkerheden i Sydirak i løbet af 2007. Samme indstilling tilkendegav Maliki ved et møde med daværende statsminister Anders Fogh Rasmussen i maj 2006.
- Regeringen førte løbende en dialog med den irakiske regering. Dialogen omhandlede bl.a. det irakiske ønske om at overtage sikkerhedsansvaret og kapaciteterne hos de irakiske sikkerhedsstyrker.
- I takt med, at de irakiske styrker gradvist ønskede og magtede at overtage ansvaret for sikkerheden, blev de multinationale styrkers rolle ændret til at være mere tilbagetrukket.
- Tilpasningen af det danske styrkebidrag til den multinationale styrke i Irak i august 2007 skal derfor ses i sammenhæng med den kapacitetsopbygning, der løbende fandt sted i de irakiske sikkerhedsstyrker.

- Danmarks bidrag til den multinationale styrke skulle tilpasses bedst muligt til den rolle, som den multinationale styrke havde i Basra-provinsen på det tidspunkt.
- I takt med en gradvist mere tilbagetrukket rolle for den multinationale indsats i Basra området blev den militære del mere rettet mod observation og overvågning. Herved kunne der hurtigere og mere effektivt sættes ind, hvis situationen udviklede sig i forkert retning.
- Netop derfor valgte Danmark at udsende et observationshelikopterbidrag i andet halvår 2007, da den danske bataljon blev hjemtaget. Samtidig valgte man fra dansk side at øge støtten til træning af irakiske sikkerhedsstyrker i rammen af NATO's og koalitionens træningsindsats i Bagdad.
- Spørgsmål F lyder:

"Er ministeren indstillet på at lade hele sagen, herunder grundlaget for Irak-krigen, undersøge af en uvildig instans?"

- Spørgsmålet om grundlaget for den militære indsats i Irak har været drøftet i Folketinget adskillige gan-

ge før, og der er besvaret et stort antal spørgsmål fra Folketinget om sagen.

- Det er ikke nyt, at der er forskellige opfattelser af det folkeretlige grundlag for den militære indsats i Irak.
- Diskussionen kredser stadig om, hvorvidt de relevante FN resolutioner tilsammen gav grundlaget for magtanvendelsen mod Irak. Det mente – og mener – regeringen fortsat, at de gjorde.
- Regeringen ser derfor ikke et behov for en uvildig undersøgelse af grundlaget for Irak-krigen.
- Grundlaget for den danske beslutning om at deltage i Irak i 2003 blev lagt åbent frem i Folketinget og kan læses i beslutningsforslag B 118.
- Og nu til spørgsmål G som lyder:

"Hvad gør Danmark for, at udlevering af fanger til tortur ikke gentager sig i Afghanistan eller andre steder?"

- Igen synes jeg, at spørgerne er lige lovlig konkluderende i den forudsætning, de opstiller i sit spørgsmål.

- Danmark udleverer ikke fanger til tortur!
- Regeringen lægger derimod stor vægt på overholdelsen af international ret, og vi søger i mange sammenhænge aktivt at påvirke, at international ret respekteres.
- Også specifikt på tilbageholdelsesproblematikken har regeringen et stort fokus. På det internationale plan tog regeringen allerede tilbage i 2007 initiativ til den såkaldte Copenhagen Process om håndteringen af tilbageholdte.
- Ambitionen er at opnå en bred, international tilslutning til et sæt retningslinjer for håndtering af tilbageholdte. Både relevante internationale organisationer samt en bred kreds af lande fra hele verden deltager i processen.
- Der foregår altså et aktivt dansk arbejde med henblik på at håndtere udfordringerne omkring tilbageholdte personer i internationale operationer.
- I relation til Afghanistan har Danmark som bekendt indgået en overdragelsesaftale den 8. juni 2005.

- Aftalen skal sikre, at personer, som danske soldater overdrager til afghanske myndigheder, behandles i overensstemmelse med internationale forpligtelser.
- Samtidig har den afghanske regering forpligtet sig til ikke at eksekvere dødsdomme over personer, som danske styrker har tilbageholdt og overdraget til afghansk varetægt.
- Danske styrker fører løbende tilsyn med tilbageholdte, der overdrages til afghanske myndigheder. Ligeledes har både Internationalt Røde Kors og den Uafhængige Afghanske Menneskerettighedskommission adgang til at besøge de overdragne personer.
- Jeg kan i den forbindelse oplyse, at danske styrker har overdraget i alt 4 personer til afghanske myndigheder. Der er én person tilbage i afghanske fængsler, som danske styrker fører tilsyn med, hvilket også er oplyst Folketinget.
- Endvidere er Danmark – i samarbejde med andre ISAF lande – i dialog med afghanske myndigheder om forhold vedrørende tilbageholdte.
- Fra dansk side lægger vi stor vægt på, at de personer, som danske styrker måtte tilbageholde og

overdrage til afghanske myndigheder, behandles korrekt. Afghanistan er dog en suveræn stat. Vi er der for at støtte afghanerne i opbygningen af deres land.

- Jeg vil også gøre opmærksom på, at danske soldater både har en handlepligt og en meldepligt, såfremt de bevidner tortur eller umenneskelig behandling.
- Det følger af Forsvarskommandoens direktiv om forbud mod tortur, at - og jeg citerer: "forsvarets personel skal søge at hindre enhver i at udøve tortur, grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, hvis det kan ske, uden at personellet derved udsætter sig selv eller andre for særlig fare eller opofrelse". Citat slut.
- Dette er ledsaget af en meldepligt – og jeg citerer: "Personellet skal straks indberette til nærmeste chef, hvis de har kendskab til eller rimelig mistanke om, at nogen har til hensigt at overtræde, overtræder eller har overtrådt forbuddet". Citat slut.
- Denne handle- og meldepligt gælder for alt forsvarers personel både i Danmark og i internationale missioner.

- Samme pligt gentages også i missionsspecifikke direktiver, som eksempelvis det, der er udstedt for soldaterne i Afghanistan.
- Derudover fremgår det også af "Soldatens kort", at hvis man bevidner overtrædelser af reglerne for magtanvendelse, krigens love, menneskerettigheder eller i øvrigt overværer opførsel, der strider mod korrekt adfærd for myndighedspersoner, skal det noteres og øjeblikkeligt rapporteres til chefen.
- Som bekendt skal der udarbejdes en militærmanual til brug for forsvarets personel. Manualen skal omfatte en række relevante forhold for udsendte soldater blandt andet i relation til den humanitære folkeret.
- Jeg skal understrege, at den humanitære folkeret altså allerede er indarbejdet i forsvaret i form af direktiver mv.
- Det er derfor vigtigt, at militærmanualen får en merværdi for forsvaret.
- Så samlet set gør Danmark en masse. Og lad mig gentage: Danmark udleverer ikke fanger til tortur!
- Næste spørgsmål H lyder:

"Er ministeren enig med flere eksperter i, at regeringen og den daværende forsvarsminister vidste besked om brugen af tortur i Irak?"

- Der er også her tale om et spørgsmål, som naturligt vil kunne blive berørt i den samlede skriftlige redegørelse til Folketinget. Jeg kan derfor ikke gå ind i en mere konkret besvarelse af dette spørgsmål i dag.
- Og nu til det sidste spørgsmål, spørgsmål I :

"Kan ministeren afvise, at de fremgangsmåder, der er blevet anvendt i Irak til at "omgå" reglerne omkring udlevering af fanger, også bruges eller har været brugt i forbindelse med den danske indsats i Afghanistan?"

- Det folkeretlige udgangspunkt er - som det har været sagt mange gange før - at det er den nation, der har en person i sin varetægt, der har ansvaret for vedkommende. Danmark har således som udgangspunkt ikke ansvar for personer, der ikke er eller aldrig har været i vores varetægt.
- Men, som jeg også har sagt flere gange i dag, vil min samlede skriftlige redegørelse om Wikileaks og

Irak til Folketinget, blandt andet behandle de mere folkeretlige spørgsmål om tilbageholdte, knyttet til Danmarks indsats i Irak.

- Er der procedurer, der viser sig at være uhensigtsmæssige, så skal vi naturligvis ændre dem.
- Hermed slutter min besvarelse af spørgsmålene.